

Notat vurdering av tidspunkt for restaurering Skurdalsvoll dammen (2020)

Restaurering skjer i samarbeid mellom NTE, AS Meraker Brug og Meråker kommune. NTE har henvendt seg til vannområdekoordinator for Stjørdalsvassdraget for en vurdering rundt tidspunkt for restaurering av Skurdalsvoll dammen.

Bakgrunn

Etter restaurering i 1993 ble det gjenskapet en fløtningsdam og etablert et kunstig basseng i Skurdalsvoll dammen. Med utgangspunkt i teknisk beskrivelse fra 1990 planlegges i 2020 en ny restaurering der nedstrøms tømmerkiste rives og erstattes etter originale tegninger. Oppstrøms trekledning vurderes erstattet. Det er skissert forbedringer med ståldrager på gangbru og lukeopptrekk, og vannstanden må ned i gjennomføringsperioden for å få skiftet bunntappeluke.

Vurdering

For Meråker kommune er natur viktigst ved fastsetting av tidspunkt for restaurering. Kunnskap om fugl, fisk og annen fauna i og nær Skurdalsvoll dammen er hentet ved bruk av nasjonale databaser, kontakt med NTNU Vitenskapsmuseet samt lokale kontakter Per I. Værnesbranden, Morten Venås og Alf E. Haugen. I Naturbase, Artskart og Artsobservasjoner er flere arter av særlig stor til stor forvaltningsinteresse registrert. I vedlegg finnes artsliste med registreringer av fugl og insekter i og nær Skurdalsvoll dammen (Morten Venås, pers. medd.). Vedlegget er et minimum basert på observasjoner og/eller kort tids inventering, og flere arter kan være oversett.

Elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) er registrert nedstrøms Skurdalsvoll dammen, denne observasjonen gjelder med høy sannsynlighet sidevassdrag til Tevla. Elvemusling er oppført som «sårbar» på Norsk Rødliste (2015) og er en ansvarsart for Norge.

Ørret (*Salmo trutta*) er dominerende fiskeart nedover Tevla og i Skurdalsvoll dammen. Det er ikke funnet registreringer av røye (*Salvelinus alpinus*) eller den fremmede arten bekkerøye (*Salvelinus fontinalis*) i Skurdalsvoll dammen, men disse kan ikke helt utelukkes. Små bestander av røye er funnet i minst to tjern ved Teveldal, og bekkerøye er funnet øverst i vassdraget ved Teveltunet og i bekker ved Skurdalssjøen. Røya trives i kalde kjeler og bekker, og det antas spredning nedover vassdraget til Teveldal etter utsettinger på svensk side på 1950-tallet (Alf E. Haugen, pers. medd.). Bekkerøye står i Fremmedartsbasen i lav risiko (LO) med begrenset invasjonspotensial, og ingen kjent økologisk effekt. Tevla har store deler av sitt nedbørfelt i alpint område og fører relativt kaldt vann store deler av året. Sammen med kort vekstsesong og begrenset mattilgang kan dette forklare moderat vekst for ørret i Skurdalsvoll dammen, som ble vist å ha døgnfluelarver som viktigste næringsdyr i tillegg til sviknottlarver, knottlarver og marflo (Brodtkorb mfl. 1995). Lokalt rapporteres det både om god matfisk, fangster på 1-2 kg per individ, og store mengder småfisk i Skurdalsvoll dammen. Ørreten gyter i flere av innløpsbekkene, og mest kjent er Skurdalsåa (Alf E. Haugen, pers. medd.).

Restaurering av demningen ved utløpet av Skurdalsvoll dammen er midlertidig og med anleggsperiode på ca. 4 uker. Det er foreslått å etablere ei not på oversiden av demningen når bunntappeluke skal utbedres for å unngå «fiskerømming». Det presiseres at fisk normalt har mulighet til å vandre ut av dammen og nedover Tevla gitt en viss vannføring. Fuglefauna vektlegges sterkt siden området er dokumentert viktig

for flere næringssøkende, rastende og hekkende arter. Hekking er fuglenes prosess med å formere seg og føre sine gener videre, herunder kurtise, pardannelse, reirbygging, egglegging, ruging, klekking, mating og beskyttelse av avkom til det blir flygedyktig og kan klare seg selv. Flere arter benytter området i og nær Skurdalsvoll-dammen året rundt, men det vurderes som særdeles viktig å unngå aktivitet i perioden fra vadfugler, ender og fugler tett knyttet til vann er mest avhengig av området. I Skurdalsvoll-dammen betyr dette i praksis ingen anleggsaktivitet fra flere av disse fuglenes ankomst i april-mai og til ungene kan klare seg selv fra månedsskiftet juli-august. Perioden er for øvrig sammenfallende med insektlekking samt tiden der avkom av ørret blir mer mobile og overlevelsesdyktige. For å ivareta gyteperioden for ørret bør vannstanden i Skurdalsvoll-dammen helst være tilbake til normalt innen månedsskiftet september-oktober slik at bekkene er tilgjengelige for oppgang. Restaurering vinterstid er også et alternativ. Utfordringer vinterstid er bl.a. potensiell tørrlegging av gyteområder ved utløpet av gytebekkene med konsekvenser for overlevelse av rogn eller plommeseekkyngel. Det kan eventuelt vurderes en nytte-kostnadsberegning medberegnet islegging i anleggsperioden.

Natur, vann og livet i og rundt Skurdalsvoll-dammen forventes ivaretatt i tråd med gjeldende lover, forskrifter og planer, herunder vannforskriften med hjemmelsgrunnlag og regional plan for vannforvaltning for Trøndelag vannregion. Menneskelig aktivitet, herunder fiske og friluftsliv, påvirker allerede flere arter med økologiske nisjer i og nær Skurdalsvoll-dammen. Det er som følge av dette ikke mindre viktig å unngå ytterligere forstyrrelser i området, herunder støy og forurensing til vann. Slike hensyn skal tas ved arbeid i og nær vassdraget ved god planlegging og forebyggende tiltak. Det presiseres at terrengskader som øker avrenning med uønsket påvirkning til vann skal unngås, minst mulig inngrep i vegetasjon i anleggsområdet og langs vassdraget samt at endringer i vannstand skjer skånsomt og ikke medfører unødvendig negativ påvirkning for vann og vannmiljø i vannforekomsten, ikke minst i Tevla nedenfor Skurdalsvoll-dammen.

Konklusjon

Med dette kunnskapsgrunnlaget vurderes det beste tidspunktet for oppstart og restaurering av Skurdalsvoll-dammen å være fra månedsskiftet hhv. juli-august til september-oktober. Arbeid i perioden fra månedsskiftet hhv. november-desember til mars-april kan være et akseptabelt alternativ, dog med mulige konsekvenser for overlevelse hos fisk og med større prosjektkostnader.

Med hilsen

Bjørn B. Skei
Vannområdekoordinator Stjørdalsvassdraget
Meråker og Stjørdal kommuner

Mobil: +47 482 50 150 | e-post: bjoske@stjordan.kommune.no

Referanser

Arnekleiv, J.V., Rønning, L., Johansen, S., Haug, A., & Bongard, T. 1995. Fiskeribiologiske referanseundersøkelser i Stjørdalsvassdraget 1990-94.

Brodtkorb, E. M., Arnekleiv, J. V. og A. Haug. 1995. Fiskebiologiske undersøkelser i Tevla og Skurdalsvoll-dammen før regulering og de to første årene etter regulering. Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, Rapport Zoologisk Serie 1995- 4: 1-30

Fugler:

Kanadagås: raster vår.
 Stokkand: hekkefugl
 Stjertand: 1 par 15.05.2014
 Brunnakke: raster vår og høst
 Krikkand: hekkefugl
 Toppand: raster vår og høst
 Kvinand: hekkefugl
 Laksand: hekkefugl
 Lirype: vår, høst og vinter
 Storfugl: hekkefugl
 Orrfugl: hekkefugl
 Jerpe: hekkefugl
 Storlom: raster om våren
 Horndykker: raster om våren
 Gråhegre: næringssøkende, vår, sommer og høst
 Havørn: raster om våren
 Kongeørn: næringssøkende året rundt
 Musvåk: 1 individ 08.05.2009
 Fjellvåk: næringssøkende vår, sommer og høst
 Spurvehauk: vår, sommer og høst
 Hønsenhauk: næringssøkende året rundt
 Tårnfalk: hekkefugl
 Dvergalk: trolig hekkefugl
 Trane: raster om våren
 Heilo: raster om våren
 Vipe: raster om våren
 Grønnstilk: hekkefugl
 Skogsnipe: raster om våren, mulig hekkefugl
 Strandsnipe: hekkefugl
 Rødstilk: hekkefugl
 Gluttsnipe: hekkefugl
 Småspove: hekkefugl
 Rugde: mulig hekkefugl
 Enkeltbekkasin: hekkefugl
 Fiskemåke: raster om våren
 Ringdue: hekkefugl
 Gjøk: hekkefugl
 Haukugle, ses jevnlig, trolig hekkefugl
 Perleugle: hekkefugl
 Spurveugle, høres syngende enkelte ganger om våren, trolig
 Svartspett: hekkefugl
 Flaggspett: hekkefugl
 Tretåspett: hekkefugl
 Sandsvale: næringssøkende

Taksvale: næringssøkende
 Låvesvale: næringssøkende
 Heipiplerke: hekkefugl
 Trepiplerke: hekkefugl
 Linerle: hekkefugl
 Gulerle: hekkefugl
 Vintererle: trolig hekkefugl
 Fossekall: hekkefugl
 Sidensvans: høst og vinter
 Jernspurv: hekkefugl
 Rødstupe: hekkefugl
 Blåstupe: raster vår og høst
 Rødstjert: hekkefugl
 Steinskvett: raster om våren
 Måltrost: hekkefugl
 Rødvingetrost: hekkefugl
 Duetrost: raster om våren
 Gråtrost: hekkefugl
 Svarttrost: mulig hekkefugl
 Ringtrost: raster om våren
 Løvsanger: hekkefugl
 Gransanger: hekkefugl
 Fuglekonge: hekkefugl
 Gjerdesmett: mulig hekkefugl
 Gråfluesnapper: mulig hekkefugl
 Svarthvit fluesnapper: hekkefugl
 Kjøttmeis: hekkefugl
 Blåmeis: hekkefugl
 Svartmeis: hekkefugl
 Toppmeis: mulig hekkefugl
 Granmeis: hekkefugl
 Spettmeis: mulig hekkefugl
 Varsler: mulig hekkefugl
 Skjære
 Nøtteskrike
 Kråke
 Ravn
 Lavskrike
 Bokfink: hekkefugl
 Bjørkefink: hekkefugl
 Gråsisik: hekkefugl
 Grønnefink: hekkefugl
 Grønnsisik: hekkefugl
 Dompap: mulig hekkefugl
 Konglebit: høst og vinter

Libeller/øyenstikkere:

Fjellibelle
 Starrlibelle
 Brunlibelle
 Småtorvlibelle
 Myrmetallibelle
 Svarthøstlibelle
 Spydblåvannymfe
 Nordmetallvannymfe

Dagsommerfugler:

Neslesommerfugl
 Tistelsommerfugl
 Aglajaperlemorvinge
 Brunflekke
 Myrperlemorvinge
 Engperlemorvinge
 Fløyelsringvinge
 Myrringvinge
 Myrgulvinge

Nattsommerfugler:

Blåbærmåler
 Brun buemåler
 Englundmåler
 Hvit båndmåler
 Grå mauremåler
 Gammafly
 Kobberfly

Insekter:

Lushatthumle
 Humlebille
 Myrrederkopp

Forfatter av artsliste:

Morten Venås
Meråker, 14.01.2020